לב הפרשה

שיעורו השבועי של המרצה אליהו יוסף

פרשת תולדות תשפ"ז

"היפוך קנים" כפולה!

בסוף הפרשה הקודמת למדנו על פטירתו של אברהם אבינו, אבי האומה, שילד וייסד את העם היהודי במסירות נפש שאי אפשר לתאר, מהמסד ועד הטפחות. במשך שלוש הפרשיות האחרונות ליווינו את מסע חייו שהיה מפרך ומייגע, מלא קשיים וניסיונות, ולמדנו על מסירותו לה' ולבריותיו, הן מסירות נפש פיזית, הן ממונית והן אידאולוגית, והכל בעקביות רציפה, מאז שגילה את בוראו ועד סוף חייו, ללא זיגזגים, ללא נפילות, ללא הרהורים וללא ספיקות, דבקות באמת בצורה מוחלטת, יהיה המחיר אשר יהיה. ואע"פ שבורא עולם העביר אותו טירונות קשה ומפרכת, ניסיון אחרי ניסיון, הוא עמד בכל, עד שאפילו השטן בכבודו ובעצמו העיד עליו לפני בורא עולם, שלא מצא עבד נאמן כמוהו בכל העולם (ב"ב טו:).

וכן למדנו, שחוץ ממה שגילה וחידש בעולם את האלוקות והאמונה, וכן שייסד את העם היהודי, הייתה לו בנוסף עבודה מיוחדת מול הבריות: הוא בנה עולם שלם של חסד שלא היה בנמצא, חסד שמגיע לא רק ממקום של רחמים לנצרך ולנזקק לעני ולאביון, אלא חסד שמגיע ממקום של אהבת חסד ורדיפה אחרי חסד בלי גבול ומידה, השפעת חסד לעניים ולעשירים, למכובדים ולפשוטים, לנזקקים ולמסודרים, לטובים ואף לרעים, השפעת חסד אין סופית ללא גבול ומידה, ששום דבר לא יכול לעצור אותה, לא קשיים מצד עצמו כגון חולי, לא שינויים מצד העולם כגון חמה מנרתיקה, ולא מעשי האדם כגון מעשי הרשעים של סדום ועמורה, ממש מעיין נובע של חסד, (ואת זה למד מבוראו, שבטובו משפיע על כולם חיים ושפע גדול, וְעָבַד על עצמו להידבק במידתו זו), עד שזכה להיות 'חפצא של חסד', ועולם החסד נקרא על שמו, שנאמר: "תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם", (מיכה ז', כ').

האב ברחמים, הַבֵּן בדין!

בפרשה שלנו אנו לומדים על בנו ממשיך דרכו, יצחק אבינו, שעד רגע זה שמענו עליו רק בדרך אגב בדברנו על אביו, הן במסירות נפשו למצוות העקדה והן במציאת רבקה לו לאשה, אך לאחר פטירת אביו הוא נהיה בפרונט, ואנו רואים שדרך חייו שונה מאוד מאוד מדרכו של אביו.

עבודתו של אברהם אבינו הייתה כל חייו 'ממנו וחוצה', הן לפרסם את האלוקות בעולם ולהשפיע על הבריות אמונה בה', והן בהשפעתו על כל הבריות חסד אין סופי, פניו תמיד היו במצב של השפעה ממנו ולחוץ, הן ברוחניות והן בגשמיות.

פנימה, עובד על גבורה אישית של שליטה עצמית מוחלטת בכל הרמ"ח אברים ושס"ה גידים, עד כדי מסירת עצמו לעולה ללא כל ציוץ, וכן עובד על כבישת היצר תחת ידו בצורה אבסולוטית, והתגברות על כל הרצונות והתאוות, כמו שאמרו חכמים: "אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ" (אבות ד', א'). וזכה שהגבורה, ששורשה מיראה ופחד מה' ומהחטא, הפכה להיות חלק ממנו, והוא הסמל שלה, כמו שכתוב: "וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק" (בראשית ל"א, נ"ג). ורק אם היו דברים שהכריחו אותו לצאת מד' אמותיו הוא יצא, כגון כשהיה רָעָב, או כשהיה צריך לחפש מים, אך מיוזמתו לא יצר קשר כלל עם העולם שבחוץ, וההתכנסות שלו פנימה גרמה שבקושי פרשה אחת עוסקת בו, וגם היא נקראת 'תּוֹלְדוֹת' על שם בניו, בשונה מאברהם אבינו ששלוש פרשיות עסקו בו בכל הניסיונות שהתנסה והתמודד.

השפעה מאחורי הקלעים

[ואם נשאל, האם אדם שעובד את עבודתו פנימה, זה אומר שהוא משפיע רק על עצמו ולא על העולם? התשובה היא שלא. הוא באמת משפיע גם על העולם שמחוצה לו, אך לא בצורה הפיזית הישירה שאנו רגילים לראות, אלא הוא משפיע מאחורי הקלעים. בזה שהוא מרבה גבורה וקדושה אצלו, זה מקרין קדושה וכוח על כל העולם, וזה יורד ומשפיע על כל אדם בלי שירגיש, ונותן לו כח להתמודד ולהילחם].

סיפור: התרומה מאחורי הקלעים

סיפר ר' שלום שבדרון זצ"ל, כי באחת הערים בליטא נערכה פעם אסיפה של כל הגבירים, למען הקמת בית חולים יהודי, וכל אחד התחייב לתרום מיטה או כמה מיטות.

בראש האסיפה עמד ר' ישראל מאיר הכהן מראדין, ה"חפץ חיים", והוא כיבד מאוד את הגבירים, והביע את הערכתו על תרומתם.

בין הבאים היו גם כמה תלמידי ישיבות, שאותם קיבל החפץ חיים בכבוד גדול מאוד, וזה מאוד הפריע לגבירים, שהם נותנים הרבה כסף, ואילו הבחורים האלה לא נותנים כלום ומכבדים אותם בכבוד גדול מאוד.

קם אחד הגבירים ושאל בעקיצה: "כמה מיטות תרמו בני הישיבות הללו?...". השיב לו החפץ חיים: "כל אחד מהם נתן חמישים מיטות!". כולם התפלאו מאוד: "מה פירוש שהם נתנו חמישים מיטות?! הלא זה סכום עצום! הרי אנחנו, עם כל כספינו, תרמנו מקסימום עשר מיטות, והם נתנו חמישים?!".

השיב החפץ חיים: "אכן כן, כל אחד מהם נתן חמישים מיטות שלא יהיו... בזכות כל אחד מהם נמנעים החולים, ולכן הם תורמים את המיטות שלא יהיו בבית החולים!". (שאל אביך ויגדך ח"א עמ' ק"ס)

הַבֵּן שלא המשיך?!

<u>שאלה 1</u>: מדוע ולמה זנח יצחק אבינו את הדרך שבה גדל ועליה חונך כל חייו, הדרך שבחר אביו אברהם ללכת בה והפך אותה לפרוייקט חייו - פרוייקט החסד? הרי טבע העולם שהילדים ממשיכים פרוייקט שהוריהם בנו והשקיעו בו את כל חייהם, ואף משדרגים אותו, אלא אם כן הפרוייקט אינו טוב בעליל ואינו משתלם להשקיע בו, שאז בלית ברירה הבנים זונחים אותו ומחפשים משהו אחר. וכאן מה? וכי יצחק מצא איזה דופי בדרכו של אביו - דרך החסד?!

העבודה שלי - לא לילדיי!

אצלי בעבודתי זה מקרה יוצא דופן, שאני לא רוצה שהילדים שלי יעבדו בקייטרינג. אני לא מעסיק אף אחד מילדיי בשום דרך או צורה, ואני מנתב אותם למקומות עבודה אחרים, משום שאני סובר שזה לא מקצוע מומלץ לחיים בשום אופן, מכמה סיבות: א. קייטרינג זה מקצוע שבו אתה משועבד ללקוחות שהזמינו אצלך, ואין לך שום מרחב תמרון אפילו לא קטן, ואסביר: אתה לא יכול להכין את האוכל מראש, כי הוא צריך להיות טרי, לכן צריך להכין הכל הכי קרוב לאירוע. הבעיה היא שאם יש לך בעיה פתאומית כגון חולי וכדו', או שאחד מהעובדים לא יכול להגיע לעבודה אפילו מסיבה מוצדקת, או שיש תקלה כלשהיא במטבח, כגון הפסקת חשמל או שנגמר הגז בצובר וכדו', או שאתה רוצה חופש מסיבה כלשהיא, אתה לא יכול לומר ללקוח "יש לי אונס, תבין אותי, הקייטרינג יגיע מחר", כי האירוע שלו היום! ואפילו לְאַחֵר אתה לא יכול, כי האורחים שלו באים, ואם לא יהיה להם מה לאכול הם ילכו ולא יחכו. ב. אוֹכֶל לא תמיד יוצא אותו דבר, גם אם הכנת אותו בדיוק לפי אותו המתכון, (חומרי הגלם תמיד משתנים, לא תמיד יש בנמצא בדיוק אותו דבר, ואף קשה לשלוט על הבישול), וזה לא נעים מול הלקוחות שרוצים שלימות. ג. זה עבודה פיזית קשה עם הרבה לכלוך. ועוד סיבות שאין כאן המקום לפרטן.

<u>כתוב בגמרא</u>: ר' מאיר אומר: לעולם יְלַמֵּד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה, ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו, שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות, אלא הכל לפי זכותו". (קידושין פב.). רואים אנו שחשוב לחפש שההשתדלות תהיה כמה שֶׁפָּחוֹת קשה וכמה שיותר בריאה בגשמיות וכל שכן ברוחניות.

סיפור: עבד של העבודה!

ביום שישי לפני שבועיים, ערב שבת פרשת וירא תשפ"ז, השבת הראשונה של שעון חורף, הקדמנו בקייטרינג להוציא את ההזמנות לשבת לכל חלקי הארץ, כך שבשעה 10:30 כבר יצאו רוב הַמְּשֻׁלוּחָנִים, וליבי התמלא שמחה שסוף סוף אפשר לָשֶׁבֶת לאכול ארוחת בוקר.

הכל היה מוכן, ודקה לפני שאני נוטל ידיים מתקשר אלי מנהל ההזמנות ואומר לי: "קרתה תקלה רצינית! שכחנו הזמנה לְשַׁבָּת, 55 מנות כפול 3 סעודות! הלקוחה שלחה את ההזמנה לפני שבוע במייל ואישרנו לה, וקבענו לדבר השבוע, אך היא שכחה להתקשר ולא הכנסנו את ההזמנה לייצור, ורק עכשיו היא נזכרה להתקשר ולשאול מה עם ההזמנה שלה לשבת. מה עושים? ועוד השבת בירושלים, וכניסת שבת בערך בשעה 16:00". בלית ברירה עזבתי הכל וטסתי למטבח לבשל לה שבת מההתחלה, ובדרך כבר הזעקתי צוות שיעזרו לי, וברוך ה' מצאנו משלוחן שגר בירושלים שיבוא אלינו בשעה 14:30 ויקח את האוכל שהכנו מעכשיו לעכשיו, וברוך ה' הייתה סייעתא דשמיא ולפני שבת היא כבר קיבלה הכל.

היה לנו כאן שרשרת של ניסים שאין כאן המקום לפרט, אך מספיק רק שהייתה מתקשרת שעה מאוחר יותר ולא היה לנו כבר מה לעשות. (לפני כחודש פורסם על משפחה שהזמינה קייטרינג לשבת-חתן, והמשפחה הגיעה לפני שבת לאולם של

השבת, ולא היה שם אפילו גרגיר של אוכל! הקייטרינג שכח אותם והם שכחו לבדוק, וכבר לא היה מה לעשות, ואנשים נידבו להם מהמעט שהכינו לשבת. ממש נורא ואיום...).

לכן זה לא עבודה שהייתי ממליץ לאף אחד, זה עבודות ושיעבוד שגורם ללחץ תמידי, שלא נשכח דברים ושלא יהיה תקלות ועוד ועוד.

התאומים הכי שונים!

בהמשך הפרשה, מספרת לנו התורה על התולדות של יצחק: התאומים יעקב ועשיו, שכמה שהיו קרובים פיזית כך היו רחוקים אישית ומנטלית, ולאט לאט פרץ השוני החוצה וכל אחד הלך בדרך קיצונית מהשני, שנאמר: "וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים". ומעניין ששוני זה גורם אף לשוני נוסף, והוא: שוני באהבה של יצחק ורבקה לכל ילד וילד, שנאמר: "וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב".

<u>שאלה 2</u>: איך יכול להיות שצדיק כמו יצחק, שכל כולו היה קדושה ועבודת ה', יאהב את זה שלא הולך בדרך ה' ומטמא את עצמו בכל טומאה, והרי דוד המלך אומר בתהילים: "מְשַׂנְאֶיךָ ה' אֶשְׂנָא" (קל"ט, כ"א), ובוודאי שלא יאהב. ועוד יאהב אותו יותר מזה שהוא תם ויושב אוהלים? הרי אפילו רבקה שגדלה עם הרשעים, לבן ובתואל, ורגילה בהם, בכל זאת אהבה יותר את התם יושב אוהלים, וכי יעלה על הדעת שדווקא זה שכל חייו היה בחברת הצדיקים אברהם ושרה, ואף את אחיו ישמעאל הרחיקו ממנו כדי שלא יקלקל אותו, הוא יאהב יותר את זה שלא הולך בדרך התורה?! הרי הוא היה צריך לסלוד ממנו ולברוח ממנו כמטחווי קשת!

<u>שאלה 3</u>: בהמשך הפרשה, מספרת לנו התורה שכשהרגיש יצחק שֶׁמּוֹתוֹ קרב, רצה לברך את בנו עשיו, שנאמר: "וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי: וְעַתָּה שָׂא נָא כֶלְיְךָ תֶּלְיְךָ וְקַשְׁתֶּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צָיִד: וַעֲשֵׂה לִי מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהָבִיאָה לִי וְאֹכְלָה בַּעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי בְּטֶרֶם אָמוּת" (כ"ז, א'-ד'). שוב <u>זועקת השאלה</u> לשמים: איך יכול להיות כדבר הזה?! מגיל 13 יצא עשיו לתרבות רעה בצורה נוראית, ועד רגע זה בגיל 63, לא רק שלא שב בתשובה אלא עוד הוסיף חטא על פשע כל הזמן, ורק לפני כמה פסוקים אמרה התורה שעשיו נשא נשים נכריות, וסיים הכתוב: "וַתִּהְיֶיןָ מֹרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה". אם כן רואים שיצחק ידע איזה 'תכשיט' יש לו, ולא רווה ממנו נחת, אז מדוע רצה לתת לו את הברכות?

ואי אפשר לומר שבגלל שעשיו היה בכור, לא היה ליצחק ברירה אלא לתת לו את הברכות, מכיון שאברהם אבינו לא נתן לבכור שלו ישמעאל את הברכות, אלא ליצחק. ואם תאמר ששם היה לו ציווי אלוקי של "כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע", ולכן אע"פ שלא היה בכור, נתן לו את הכל, עדיין יש לומר שלא היה חיוב לתת דווקא לבכור, כיון שגם כשנודע ליצחק שיעקב לקח ממנו את הברכות ברמייה, לא רק שהוא לא כעס עליו ולקח אותם ממנו והחזיר אותם לעשיו, אלא הוא אף חזר ובירכו, שנאמר: "גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה". ממילא רואים שלא היה חיוב לתת לבכור, וזה היה נתון אך ורק לשיקול דעתו של יצחק. אם כן, מה גרם לו לרצות לתת את הברכות לבן הלא ראוי - לעשיו?

היפוך קנים כפול!

כתוב בגמרא: אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: מאי דכתיב: 'כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אַבְרָהָם לֹא יְדָעָנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַכִּירֵנוּ אַתָּה ה' אָבִינוּ גֹּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ'? [נסביר את השאלה: מדוע אומרים בהתחלה 'כִּי אַתָּה אָבִינוּ' בלי שם ה', ואחרי שאומרים שאברהם ויעקב לא דאגו לנו, אומרים 'אַתָּה ה' אָבִינוּ' עם שם ה'? ועוד, מדוע לא מזכירים את יצחק?]. התשובה היא: לעתיד לבוא יאמר הקב"ה לאברהם: 'בניך חטאו לי!', ואברהם אמר: 'רבש"ע, ימחו על קדושת שמך!'. אמר הקב"ה: 'אני אוֹמַר זאת ליעקב, שהיה לו צער גידול בנים, ויתכן שיבקש עליהם רחמים'. אמר הקב"ה ליעקב: 'בניך חטאו לי!', וגם יעקב אמר: 'רבש"ע, ימחו על קדושת שמך!'. אמר הקב"ה: 'לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה', אני לא אלך לא לזקן ולא לצעיר. אמר הקב"ה ליצחק: 'בניך חטאו לי!', אמר יצחק: 'רבש"ע, בָּנַי ולא בניך?! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם: "בְּנֵי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל", עכשיו בָּנַי ולא בניך?!

ועוד אמר יצחק להקב"ה: כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה. תוריד 20 שנה שבהם לא מענישים את האדם, נשארו 50. חצי מתוכם זה לילה, נשאר 25 שנה. מתוכם האדם מתפלל ואוכל וכו', נשארו 12.5 שנים. אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לא - חצי עלי וחצי עליך, ואם תרצה שהכל עלי - הרי כבר הקרבתי נפשי לפניך.

פתחו עם ישראל ואמרו ליצחק: 'כִּי אַתָּה אָבִינוּ, כִּי אַבְרָהָם לֹא יְדָעָנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַכִּירֵנוּ'. אמר להם יצחק: 'עד שאתם מקלסין לי, קלסו להקב"ה'. מיד נשאו ישראל עיניהם למרום ואומרים: "אַתָּה ה' אָבִינוּ גֹּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ". [וממילא מובן הפסוק, שמה שנאמר בהתחלה 'כִּי אַתָּה אָבִינוּ', הוא מדבר על יצחק, שעם ישראל אומרים לו 'אתה אבינו', כי אתה מגן עלינו, ולכן ממשיכים ומתלוננים רק על אברהם ויעקב]. (שבת פט:)

<u>שאלה 4</u>: מה קורה פה?! איך זה יכול להיות שכשהקב"ה אומר לאברהם אבינו, איש החסד, "בניך חטאו לי", הוא עונה לו "ימחו על קדושת שמך", ואילו יצחק שכולו דין וגבורות, מגן על עם ישראל בתקיפות, ואומר לקב"ה שצריך לשאת את עוונם?! הרי זה ממש היפוך קנים כפול! ('היפוך קנים' זה מושג צבאי על בן ברית שבוגד והופך את קנה הרובה מהאויב שלך אליך, וכאן זה כפול, כי אברהם שהוא רחמים נהג בדין, ויצחק שהוא דין נהג ברחמים).

הגבורה שמצילה את החסד

<u>תשובה לשאלה 1</u>: שאלנו מדוע ולמה זנח יצחק אבינו את עבודת החיים, פרוייקט החסד, שבנה והקים אביו אברהם? וכי מצא בו דופי?! התשובה היא, שיצחק באמת כן למד מאביו והלך בדרכו של אביו. הוא למד מאביו לחדש חידוש בעולם ולברוא יצירה שלא הייתה כמוה, משום שרק לשמור על הקיים ולטפח ולשדרג את עולם החסד שבנה אביו זה יפה וטוב אבל זה לא יצירה חדשה, והוא רצה להיות כמו אביו, שבנה יצירה חדשה בעולם. החידוש של אביו היה שבחר לעבוד את ה' ולדבוק בו על ידי עבודת החסד וְהַשְׁפָּעַת שפע על הבריות, עבודה שבאה משורש הרחמים, והוא בחר לעבוד את ה' ולדבוק בו על ידי עבודה של 'גבורה עצמית וכבישת היצר מפחד ה' והדר גאונו בצורה אבסולוטית', וזו עבודה שבאה משורש דין.

ואם תשאל, אז למה הלך לצד השני, לצד הקיצוני, מצד הרחמים לצד הדין? התשובה היא: משום שיצחק ביקש לברוא יצירה שהעולם זקוק לה, ולאחר שאביו בנה את הבסיס שהעולם עומד עליו, שזה עמוד החסד, העולם נהיה זקוק לגדר וגבול, משום שחסד ללא גבול זה בהרבה אופנים לא טוב וגורם לרע, כמו שכתוב: "חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ וְאֹהֲבוֹ שְׁחָרוֹ מוּסָר" (משלי י"ג, כ"ד). וכמו שראינו שאברהם היה צריך לגרש את ישמעאל מביתו כדי לשמור על יצחק כדי שלא יזיק לו, וכן ראינו עם סדום שמידת הדין גזרה שתיחרב, כי אם יש רק חסד ללא דין, אז ממילא אין שכר ועונש, וכל מטרת הבריאה מתבטלת. וא"כ יוצא שיצחק הרוויח את שני הדברים: גם חידש יצירה חדשה, וגם היצירה שלו שִׁדְרְגָה את היצירה של אביו, שהחסד יהיה רק לתועלת, ולא יגרום ח"ו נזק.

אהבת כלי העבודה

<u>תשובה לשאלה 2</u>: שאלנו, איך צדיק כמו יצחק אבינו אוהב את בנו שלא הולך בדרך ה', ועוד אוהב אותו יותר מאשר אוהב את בנו השני שהיה איש תם ויושב אוהלים? התשובה היא: מה שכתוב "וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו", לא מדובר על אהבה טבעית של אב לבנו, אלא אהבה בגלל שראה את עבודת חייו בבנו עשיו. ונסביר: לעשיו היה יצר הרע גדול מאוד, שהוא היה צריך לכבוש אותו כל הזמן, בשונה מיעקב שמטבעו נמשך רק לרוחניות, נולד צו"ל, ואין לו את ההתמודדויות של עשיו. ומכיון שלמדנו שפרוייקט חייו של יצחק היה גבורה וכבישת היצר של הרצונות והתאוות, ממילא לעבודה זו התאים אופיו של עשיו, שהיה לו הרבה על מה להתגבר, ולכן אהב אותו, כי הוא ראה בו את ממשיך דרכו, כי כמו שדרכו היא לכבוש את היצר, כך גם לבנו עשיו יש פוטנציה לכבוש את היצר הגדול שיש לו, אבל בודאי שֶׁכְּאָב הוא אהב את יעקב מאוד.

ורואים את זה גם במילים. אצל רבקה כתוב: 'וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב', בלשון הווה, שאומר שזה אהבה טבעית וקבועה, אך אצל יצחק נאמר בלשון שונה, במקום 'יצחק אוהב את עשיו', כתוב: 'וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צַיִד בְּפִיו', לשון שמשמע ממנה שיצחק גורם לעצמו לאהוב את עשיו. וגם כתוב את הסיבה: 'כִּי צַיִד בְּפִיו', ללמדנו שזה לא אהבה טבעית, אלא משהו אחר שיש לו סיבה. ולפי מה שאמרנו זה מובן, שהסיבה הייתה 'כי ציד בפיו', פירוש, שעשיו היה ה'אוכל' של עבודת החיים של יצחק, שהיא מלחמת היצר. זה כמו כל אדם שעובד על פרוייקט כלשהו, שהוא תמיד הוא ישים לב ויצוד את כל מה שיקדם את הפרוייקט שלו.

הבן המתקשה זקוק לעזרים מבחוץ

<u>תשובה לשאלה 3</u>: שאלנו מדוע רצה יצחק לתת לעשיו את הברכות ולא ליעקב, אע"פ שידע שהוא לא הולך בדרך התורה כמו יעקב? התשובה היא: הברכות הם עֵזֶר לאדם לעבודת ה'. וכמו שלמדנו, מי שהיה זקוק יותר לעזר, זה עשיו, בגלל יצרו הגדול, בשונה מיעקב שהיה צדיק מֻרָחָם. ממילא מובן מדוע רצה יצחק לתת לעשיו את הברכות. זה כמו אבא שיש לו שני בנים, אחד מתקשה בלימודים והשני לא, והאבא נותן מורה עזר רק לבן המתקשה שלו. האם זה אומר שנותן לו בגלל שבעיניו הוא יותר חשוב ויותר אהוב מהבן שלא מתקשה? התשובה היא: ודאי שלא! ואם תשאל, אם כן מדוע רבקה רצתה שיעקב יקבל את הברכות ולא עשיו? התשובה היא: משום שהברכות שמברך יצחק זה לָנֶצַח לכל הדורות כולם, ורבקה ידעה שגם ליעקב במשך הדורות יצאו בנים שמתקשים מאוד ברוחניות, והם יצטרכו את הברכות שיהיו להם לעזר, ואף התגלה לה בנבואה שלהשקיע בעשיו זה 'ברכה לבטלה', כי הוא גמור רוחנית, הוא מכור לרע, ולכן נלחמה שיעקב יקבל את הברכות.

ורואים זאת גם מזה שכשנודע ליצחק שהברכות הגיעו ליעקב, לא רק שלא כעס, אלא גם בירך אותו שוב, משום שבתוך תוכו גם הייתה לו את ההתלבטות מה לעשות, משום שלא קיבל את הנבואה שקיבלה רבקה, אך כשראה שה' גלגל את הדברים בצורה לא צפויה והגיונית, הבין שמשמים פשטו לו את ההתלבטות, ולכן קיבל ואמר: 'גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה'.

הרגיל ב"דין" יכול ל"דין"!

<u>תשובה לשאלה 4</u>: שאלנו, איך יכול שדווקא יצחק שהוא דין וגבורה, כשאומר לו הקב"ה "בניך חטאו לי", הוא מגן על עם ישראל ואומר להקב"ה בצורה נחרצת שהוא צריך לשאת את עוונם ולא להעניש אותם, ואילו אברהם איש החסד אומר להקב"ה "ימחו על קדושת שמך"? התשובה היא: חסד זה נתינת עצמך לזולת, ואברהם שהיה איש החסד, התחסד לא רק עם הבריות, אלא גם עם קונו, וכשהגיע יום הדין הגדול והקב"ה אומר לו "בניך חטאו לי", ואין לאברהם מוצא מן הדין, הוא מוסר את עצמו על כבוד שמים, ולכן אמר "ימחו על קדושת שמך". בדיוק כמו שנהג עם סדום, שברגע שהבין שאין פתרון למידת הדין משום שאין צדיקים שיגנו על העיר, נטש את הסנגוריה שלו עליהם.

אך עבודתו של יצחק הייתה דין גבורה וכבישה של היצר, ממילא גם כשהגיע יום הדין הגדול והנורא הוא לא מתבלבל, זה המקום הטבעי שלו, ויכול לומר לה': אם אני שֶׁאֲנִי דין, כבשתי את יצרי ולא דחיתי את בְּנֵי עשיו שסטה מן הדרך והכעיס אותי מתחילתו, ואף התגברתי וקירבתי אותו כל הזמן, אז גם אתה תקרב את הבנים שלך שסטו מן הדרך והכעיסו אותך. ולך יותר קל, כי הבנים האלה עשו לך גם נחת כשאמרו נעשה ונשמע, ואילו עשיו אף פעם לא הלך בדרך. ועוד, אם אני שֶׁאֲנִי בשר ודם, כבשתי את כל כולי ומסרתי את נפשי לעולה בלי שום תלונה, בוודאי שראוי שאתה, בורא עולם, תכבוש את חילול שמך ותשא עליך את חטאי בני ישראל שהתנהגו כמו עשיו, ולא תמחה אותם.

מעשי אבות הצלה לבנים

ולפי זה מסבירים גם את הפסוק: 'וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צַיִד בְּפִיו', שיצחק שהוא דין, אהב את העבודה שלו עם עשיו, שבמקום לסלקו מעל פניו הוא כובש את יצרו ומקרב אותו. משום שזה גורם שיהיה לו 'צַיִד בְּפִיו', שעל ידי זה יהיה בפיו תשובה לבורא עולם לעתיד לבוא שגם ינהג כך בבניו. (דברי מאיר מר' מאיר מפרמישלאן זצ"ל בשם רבי משולם פייביש הלר מבראדשין זצ"ל)

הבאנו כאן טעימה קטנה מֵרוּם גובהם של אבותינו הקדושים והטהורים אברהם ויצחק זצ"ל, ועבודתם הכבירה את בורא העולם, כדי שיהיו מול עינינו בעבודתנו את בוראנו, אך אין לנו שום יכולת באמת להשיג ולהבין, רק את המעט מן המעט, ועל זה נאמר: "אֶפֶס קָצֵהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה".

© כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמת הבחור היקר שוהם יהודא ז"ל בן ר' שריה הי"ו וגילה סמדר תחי'

לשמיעת השיעור באמצעות הטלפון חייגו: 0733641188 | לקבלת השיעור והעלון במייל שלחו בקשה לכתובת: a0528000534@gmail.com